

3. Norsk politikk overfor FAO

FAO er viktig for Norge fordi organisasjonen har et unikt mandat for å fremme globalt samarbeid og utvikling innen landbruks-, fiskeri- og skogforvaltning og spiller en sentral rolle i arbeidet med å nå FN's tusenårs mål 1 om fattigdomsreduksjon og tusenårs mål 7 om miljømessig bærekraftig utvikling.

Et vedvarende høyt antall mennesker som lider av sult i verden, høye matvarepriser, klima- og miljøutfordringer og økende press på naturressursene gjør FAO viktigere enn noensinne.

Norge mener FAO bør være en hjørnestein i den internasjonale arkitekturen for matsikkerhet og landbruk. Det er i så måte viktig at FAOs reformerte komité for global matsikkerhet styrkes og får en tydelig rolle. Norge er videre opptatt av at FAO må styrke arbeidet med klimaendringer og klimatilpasning, og betydningen dette har for den globale matsikkerheten.

Ut fra nasjonale interesser og vår næringsstruktur er FAOs normative arbeid for global, bærekraftig forvaltning av fiskeriressursene av særlig viktighet for Norge, slik som FAOs adferdskodeks for ansvarlig fiskeri, avtaler om flaggstats- og havnests kontroll og retningslinjer for dyphavsiske og mot utkast av fangst. Norge er en pådriver i dette arbeidet og stiller til valg som leder for FAOs fiskerikomité i 2012. Norge mener at fiskeri og havbruk må tillegges større vekt i FAOs arbeid med global matsikkerhet.

FAO er den viktigste skogfaglige institusjon i FN-systemet. FAO har i en årrekke drevet kompetansebygging, utviklet kunnskap om verdens skogressurser og arbeidet for bærekraftig forvaltning av verdens skoger. Norge ønsker at dette arbeidet videreutvikles. FAOs kompetanse på skogovervåking vil være en nødvendig basis i arbeidet for å bekjempe avskoging. Norge legger vekt på FAOs betydning for å skape en helhetlig forståelse av bærekraftig forvaltning av jord- og skogressurser, som er grunnleggende også i arbeidet med klimautfordringene. Sammen med FN's utviklingsprogram (UNDP) og FN's miljøprogram (UNEP), har FAO etablert

et felles FN-program for bekjempelse av avskoging (UN-REDD), som er en viktig kanal for norske midler under klima- og skoginitiativet.

FAO har ansvar for det globale arbeidet for å sikre det genetiske mangfoldet innen landbruk og matproduksjon. Fra norsk side er man sterkt engasjert i dette og deltar aktivt i fora under den Internasjonale traktaten for plantegenetiske ressurser for mat og landbruk. Videre deltar Norge aktivt i FAOs kommisjon for genetiske ressurser, derunder gjennomføring av den flerårige handlingsplanen som omfatter genetiske ressurser til skog og fisk i tillegg til planter- og husdyr genetiske ressurser.

Norge mener FAO bør legge vekt på nødvendigheten av adekvat ernæring som en del av arbeidet med matsikkerhet og i sammenheng med tiltak innen matproduksjon. FAO har også betydelige oppgaver i forhold til mattrygghet, blant annet gjennom Codex Alimentarius Commission som utarbeider globale matvarestandarder.

Norge har gjennom sin styreplass de siste tre årene arbeidet for at FAO må effektiviseres og moderniseres i tråd med anbefalingene i evalueringen av FAO i 2007. Norge har etterlyst raskere oppfølging og bedre styring med større fokus på resultatoppnåelse. Dette medførte at Norge i 2009 besluttet å redusere sin frivillige støtte til FAO og ikke inngå ny samarbeidsavtale for 2010-2011. I 2010 valgte Norge å øremerke frivillig støtte til et fåtall utvalgte programområder der vi mener FAO kan vise til resultater og har særlig forutsetninger for å bidra i tråd med norske prioriteringer. Dette gjelder spesielt FAOs arbeid med konsekvensene av klimaendringene for landbruk, skog og fiskeri, samt arbeidet med retten til mat.

Norge mener FAO må prioritere fullføring av reformen og styrke samarbeidet med de to andre Roma-baserte organisasjonene, Det internasjonale fondet for landbruksutvikling (IFAD) og Verdens matvareprogram (WFP). Som en del av arbeidet med reform av FN, legger Norge stor vekt på at FAO deltar i arbeidet for et mer helhetlig FN på landnivå.

FAO

Food and Agriculture Organisation of the United Nations / FN's organisasjon for ernæring og landbruk

1. Fakta

Type organisasjon: Særorganisasjon

Etableringsår: 1945

Hovedkvarter: Roma

Antall landkontor: 88

Leder: Jacques Diouf (Senegal). José Graziano da Silva (Brasil) tiltrer som ny leder i januar 2012

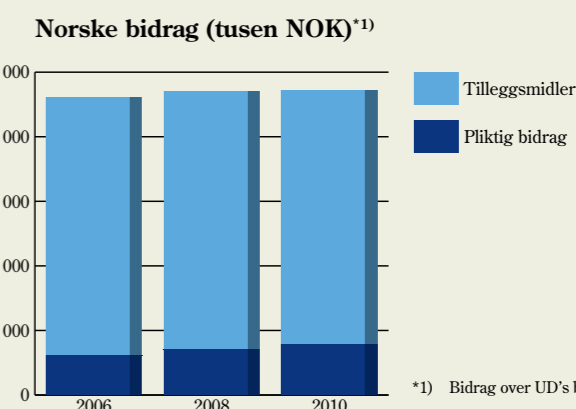
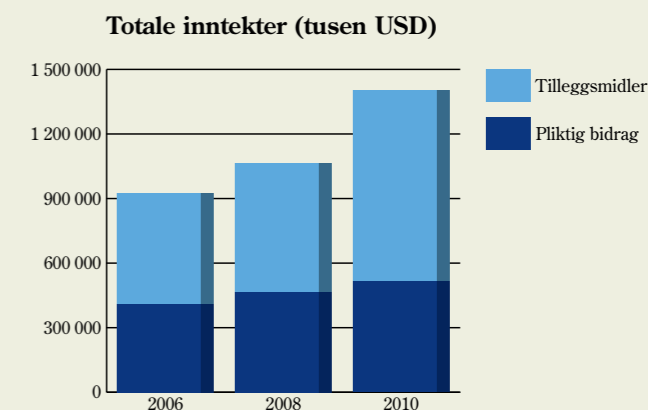
Dato for styremøter 2011: Styremøte i april, juli og november. Generalforsamling i juni

Norsk styreplass: 2009 - 2011

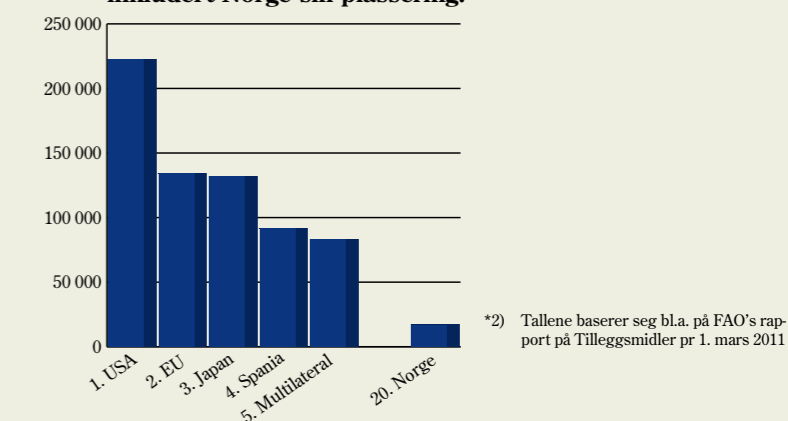
Antall norske ansatte: 5

Ansvarlig departement: Utenriksdepartementet. Landbruks- og matdepartementet er sekretariat for FAO-komiteen

Website: www.fao.org

Fem største givere i 2010*2), i tusen, inkludert Norge sin plassering:

Utenriksdepartementet
Besøksadresse: 7. juni plassen/ Victoria Terrasse, Oslo
Postadresse: Postboks 8114 Dep. N-0032 Oslo

Ved spørsmål, kontakt Seksjon for budsjett og forvaltning på e-postadresse: sbf-fn@mfa.no. Profilarlene er også tilgjengelige på: www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/fn/fnorg_vurdering

Mandat og virkeområder

FAO er primært en kunnskapsorganisasjon med et normativt fokus på matsikkerhet, landbruk, skogsforvaltning og fiskeri, men har også en viktig rolle innen mattrygghet og ernæring, samt utviklingssamarbeid og nødhjelp på landnivå.

FAO har tre overordnede målsetninger:

- Reduksjon av antallet mennesker som lider av sult, samt gradvis sikre at alle mennesker til enhver tid har tilgang til nok og trygg mat for et fullgodt kosthold som møter deres ernæringsmessige behov og preferanser, og som danner grunnlag for et aktivt liv med god helse.
- Reduksjon av fattigdom og fremme økonomisk og sosial utvikling for alle, med økt matproduksjon, bygdeutvikling og bærekraftig livsgrunnlag.
- Bærekraftig forvaltning og bruk av naturressurser, inkludert genetiske ressurser til fordel for nåværende og fremtidige generasjoner.

FAO samler inn, analyserer og sprer informasjon, bistår medlemsland med veiledning og råd for politikk- og kapasitetsutvikling, fungerer som nøytral møteplass for faglig utveksling, utarbeider konvensjoner, normer og retningslinjer, bidrar med faglige råd i utviklingsprogrammer og hjelper til med gjenoppbygging av landbruk i katastrofe- og konfliktområder.

Oppnådde resultater 2010

FAOs midtveisrapport om resultatoppnåelse i 2010 (en ny form for rapportering i tråd med det nye resultatrammeverket vedtatt i 2009) hevder at organisasjonen er i rute for å nå 50 av

de 56 resultatmålene i program og budsjett for perioden 2010-2011. De resterende seks målene krever spesiell oppfølging i inneværende år. Dette gjelder bl.a. målene om å fremme likestilling i landbruket, økt husdyrproduksjon, styrkede nasjonale systemer for mattrygghet og økt regionalt samarbeid for skogforvaltning.

Midtveisrapporten beskriver imidlertid fortsatt hovedsakelig aktiviteter og sier lite om virkningen av aktivitetene og måloppnåelse i forhold til indikatorene i rammeverket. Det er likefullt mulig å trekke frem eksempler på positive resultater i 2010. I arbeidet med dyrehelse kan FAO skilte med å ha bidratt til utryddelse av kvegpest i verden i 2010, etter målrettet innsats gjennom flere tiår. På fiskeriområdet kan FAO vise til fremgang i det normative arbeidet mot ulovlig fiske, og har bl.a. utviklet internasjonale retningslinjer mot utkast av fisk. Gjennom publiseringen av "Global Forest Resources Assessment 2010", den mest omfattende oversikten over skog og skogbruk som finnes, har FAO styrket kunnskapsgrunnlaget for global skogsforvaltning. FAO har også bidratt med faglig bistand til endring i nasjonal skogpolitikk og -forvaltning i flere land. FAO har videre medvirket i utviklingen av nasjonale planer for landbruksutvikling i ti afrikanske land og samarbeidet med internasjonale finansieringsinstitusjoner om investering av USD 5,6 mrd. i landbruks- og matsikkerhetsprosjekter. Ikke minst opplever FAO sterk vekst i sitt nødhjelpsarbeid, og ligger an til å motta 70 pst. mer frivillige bidrag til dette arbeidet enn forventet i budsjettet for 2010-2011. Flomkatastrofen i Pakistan i 2010 viste hvilken viktig rolle FAO har i å raskt hjelpe bønder med å gjenoppbygge deres livsgrunnlag.

2. Vurderinger: Resultater, effektivitet og kontroll

FAO er i ferd med å gjennomføre en svært omfattende reformprosess som nå begynner å vise resultater. Dette inkluderer bl.a. innføring av et nytt strategisk rammeverk og økt fokus på resultatoppnåelse, forbedring av evaluerings- og kontrollmekanismer, økt delegering til landkontorer og endringer i styringsstrukturen.

FAO har siden 2009 arbeidet systematisk for å styrke resultatstyringen. Dette er utfordrende for en global, mellomstatlig og normsettende organisasjon som FAO, men forsøkes håndtert gjennom et strategisk rammeverk med elleve overordnede mål som gir et tydeligere strategisk fokus for organisasjonen enn tidligere. Det er imidlertid krevende å oppnå klare prioriteringer innen hvert målområde, ikke minst med hensyn til FAOs aktiviteter på landnivå.

Kvaliteten på det nye resultatrammeverket vil først kunne vurderes fullt ut når FAO i 2012 skal rapportere på programgjennomføringen for perioden 2010–2011. Midtveisrapporten for 2010 viser at det gjenstår utfordringer med tanke på å rapportere i tråd med rammeverket. Det gis imidlertid en forbedret, kvantitativ fremstilling av hvordan man ligger an i resultatoppnåelsen, og utfordringer samt behov for forbedringer identifiseres. Utkastet til program og budsjett for 2012-2013 viser til denne rapporten, risikoanalyser og lærdommer fra gjennomførte evalueringer som grunnlag for foreslåtte endringer. Sammen med vektleggingen av kulturendring (bl.a. individuelle resultatplaner) og innføringen av et system for risikostyring vitner dette om at FAO er i ferd med å bevege seg i positiv retning hva angår resultatstyring.

FAO har som en del av reformprosessen samlet evalueringsfunksjonen i en separat enhet med et tydelig mandat vedtatt av styret. Styret fastsetter evalueringsbudsjettet og har vedtatt at dette skal økes til 1 prosent av FAOs totale regulære budsjett innen 2013. Alle evalueringene skal inkludere oppfølgingsplan fra ledelsens side, og FAOs styre får evalueringene og oppfølgingsplanen til behandling. Organisasjonen rapporterer på gjennomføringen av oppfølgingsplanen. Evalueringskontoret følger FN-standardene for evalueringer og bruker OECDs evalueringskriterier som utgangspunkt.

FAO er i første rekke en normativ kunnskapsorganisasjon. Bærekraften og effektiviteten i dens arbeid viser seg i hvorvidt landene følger opp de retningslinjene, konvensjoner og internasjonale avtaler som FAO framforhandler, og som medlemslandene godkjenner og ratifiserer. Innen FAOs fagområder foreligger det et omfattende internasjonalt avtalerammeverk. FAOs utviklingsmandat er hovedsakelig knyttet til faglig bistand i forbindelse med medlemslandenes gjennomføring av det normative rammeverket. FAOs faglige bistand er etterspørsdrevet, og i praksis bidrar dette til at FAO arbeider gjennom flere tusen enkeltprosjekt. En mer programmatisk tilnærming på landnivå og et bedre samarbeid med andre multilaterale organisasjoner gjennom ett FN på landnivå ville styrket bærekraften og effektiviteten.

FAO vektlegger et rettighetsperspektiv i sitt arbeid, særlig retten til mat, retten til land og naturressurser samt kvinners rettigheter. FAO har et eget strategisk mål om likestilling i sitt program, men kan ikke vise til tilfredsstillende resultater på dette området. Styret har vedtatt at FAO må prioritere dette høyere. FAO har tallfestet mål for å øke kvinneandelen i høyere stillingskategorier og kan vise til fremgang i 2010 som tilsier at målene for 2010-2011 vil nås. Målene er imidlertid ikke særlig ambisiøse, og FAO er i ferd med å oppdatere sin personalpolitikk for å tilpasse seg FNs mål om 50 prosent kvinneandel.

Ser man på FAO som helhet er omtrent 60 prosent av tiltakene i reformprogrammet nå gjennomført. Selv om viktige deler av reformen gjenstår, bl.a. vedr. FAOs landkontorer, er det grunnlag for å si at FAO beveger seg i en positiv retning. En pekepinn på dette er den sterke veksten i frivillige midler. Endringene er merkbare og taler for at fullføringen av reformen innen 2013 vil gjøre FAO til en mer effektiv organisasjon. Dette krever et sterkt lederskap og betydelig politisk vilje fra medlemslandene.

FAO tar arbeidet med styrking av organisasjonens kontrollrutiner og antikorrupsjon på alvor. Kontrollorganene består av en ekstern revisor og en internrevisjon, samt en revisjonskomité med eksterne medlemmer som fører tilsyn med og gir råd om oppfølging av intern og ekstern revisjon. Ekstern revisjon foretas av ett av medlemslandenes riksrevisjoner, som rapporterer direkte til styret, mens internrevisjon foretas av FAOs generalinspektør, som rapporterer til FAOs generaldirektør. Det er opprettet en egen etikk-komité og flere varslingskanaler som kan benyttes anonymt ved mistanke om korrupsjon. I tillegg er det opprettet egne retningslinjer for beskyttelse av varslere. Anti-korrupsjonssaker blir rapportert direkte til generaldirektøren.

Generalinspektørens uavhengighet kunne imidlertid blitt styrket ved at vedkommende rapporterte direkte til styret i stedet for til generaldirektøren. Generalinspektørens stab har dessuten slitt med mange ubesatte stillinger, men dette er i ferd med å bedres. Det er også indikasjoner på at rutinene ved landkontor må styrkes, der både internrevisjon og eksternrevisjon har avdekket svakheter i kontrollfunksjonene. FAO har også et forbedringspotensial når det gjelder oppfølging av internrevisjonens anbefalinger.